

Gjengroing av kulturlandskapet i Vennesla kommune

Kjell Øyvind Greibesland, prosjektleder

Høsten 2006 startet prosjektet "Åpent kulturlandskap" i Vennesla kommune i Vest-Agder. Hovedmålsetningen med dette prosjektet er å utvikle metoder og samarbeid mellom ulike aktører for å stimulere til økt beiting i kulturlandskapet. Gjennom dette skal interessen og forståelsen for verdiene i kulturlandskapet styrkes og problematikken rundt gjengroing belyses.

Kviger slippes på gammelt innmarksbeite, rydda og satt i stand gjennom "Åpent kulturlandskap". (Foto: Kjell Ø. Greibesland)

Et slikt prosjekt vil gjerne preges av prøving og feiling i forhold til hvilke tiltak som fungerer og ikke fungerer. Hva stimulerer bøndene til å ta i bruk mer beiteareal? Hvilke tiltak kan få grunneiere til å holde marka si i hevd, eventuelt tilby den som beiteareal til aktive bønder? Til syvende og sist koker dette ned til et eneste ord; økonomi, gjerne ispedd en god porsjon idealisme. For å stoppe, og eventuelt snu den negative trenden med stadig økende gjengroing, må bondens arbeid verdsettes gjennom at han får betalt for den varen som leveres, i dette tilfellet et åpent kulturlandskap. Dagens gjengroingsproblematikk er en direkte konsekvens av en pressa økonomi i det norske landbruket.

Så hva har fungert i prosjektet vårt så langt. Noe av det som har vist seg mest effektivt er å støtte opp om og hjelpe aktive bønder som ønsker å satse videre i landbruksnæringen. Her er som regel motivasjonen og pågangsmotet til stede, og mange av disse ønsker å utvide for å øke produksjonen sin. Dermed øker også behovet for beiteareal og en hjelpende hånd fra dette prosjektet slår som regel positivt ut. Det kan være hjelp med søknadspapirer, befaringer, eller rett og slett hjelp med å skaffe tilveie mer beiteareal.

Det siste året har vi, i tillegg til å jobbe opp mot aktive og engasjerte bønder, også konsentrert innsatsen mer konkret om enkelte spesielt interessante områder. Dette er gjerne områder som i tillegg til å være beitearealer også inneholder andre verdier. Det kan være historiske verdier, kulturminner, verdier i forhold til rekreasjon, friluftsliv og ferdsel. Her har tankegangen vært å kunne engasjere andre interessegrupper enn bare bøndene til å gjøre en innsats for å ta vare

på kulturlandskapet. Det kan for eksempel være lokalt historielag, 4H, Midt-Agder Friluftsråd, skoleklasser, osv. Hvis slike områder i tillegg ligger i tilknytning til en eller flere aktive bønder, håper vi å kunne oppnå mye ved å prioritere slike områder. Uansett er arbeidet med gjengroing en kontinuerlig oppgave som vi ikke lenger kan ta for gitt at bøndene skal gjøre av ren egeninteresse. Kulturlandskap produseres og vedlikeholdes som et biprodukt av et aktivt husdyrhold og et aktivt landbruk. Dette er en oppgave som i fremtiden må få et enda sterkere fokus fra politikere på alle nivåer. Det gjelder bare å få øynene opp mens vi fortsatt har husdyrbønder igjen.

Rydding av gjengrodd kulturbeite er en omfattende og tidkrevende oppgave. Dette er fra et av de prioriterte områdene. Øvrebø kirke i bakgrunnen. (Foto: Wenche Mølland)